

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 89/106 ΣΤΑ ΑΔΡΑΝΗ ΥΛΙΚΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ

Εισήγηση του Βίκτωρα Αγγελάκη, ΑΤΜ Τμημ/χη στη
ΓΓΔΕ/ΥΠΕΧΩΔΕ

ΤΕΕ 5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2007

- Η «επίβλεψη» των Δημοσίων Έργων γίνεται με βάση τον νόμο 1418/84, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, τα προεδρικά διατάγματα και τις υπουργικές αποφάσεις εφαρμογής του.

- **«η παραλαβή και ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του έργου ή ενσωματώνονται σε αυτό, καθώς και ο χαρακτηρισμός των εδαφών, που κατασκευάζεται το έργο, γίνεται από δύο ή περισσότερους τεχνικούς υπαλλήλους, που ορίζονται από τη διευθύνουσα υπηρεσία. Ο ορισμός των επιτροπών αυτών ανακοινώνεται στην προϊσταμένη αρχή, η οποία μπορεί να ορίσει και άλλο υπάλληλο να' συμμετάσχει στο έργο της επιτροπής. Η προϊσταμένη αρχή μπορεί σε κάθε περίπτωση να ορίσει άλλη επιτροπή για επανέλεγχο της παραλαβής υλικών και χαρακτηρισμό εδαφών και να διατάσσει τη διενέργεια εργαστηριακών ελέγχων.»**

- Τα παραπάνω εξειδικεύονται και αναλύονται περαιτέρω στο **Π.Δ. 609/85**, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα. Στο **άρθρο 28 παράγραφος 1** αναφέρεται ότι
- «Στα **καθήκοντα των επιβλεπόντων** περιλαμβάνονται, **η παρακολούθηση και ο έλεγχος της ποιότητας και ποσότητας των εργασιών** και **γενικά η τήρηση των όρων της σύμβασης από τον ανάδοχο.**»

- Ειδικότερα όσον αφορά την υλικών» σύμφωνα με το **άρθρο 46 του ΠΔ 609/85 παράγραφος 1**
- «Αν κατά την κατασκευή των έργων η **επίβλεψη θεωρεί ότι τα προς χρησιμοποίηση υλικά δεν πληρούν τις απαιτήσεις των προδιαγραφών ή γενικά είναι ακατάλληλα,**
- διατάσσεται από τη Διευθύνουσα υπηρεσία η μη χρησιμοποίηση των υλικών.

- Αν ο ανάδοχος διαφωνεί, τα υλικά δεν χρησιμοποιούνται αν δεν κριθεί η καταλληλότητά τους από εργαστηριακό έλεγχο που γίνεται από τα εργαστήρια της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων ή Πολυτεχνικών Σχολών ή άλλα κρατικά εργαστήρια. Η δαπάνη για τις εργαστηριακές έρευνες προκαταβάλλεται από τον ανάδοχο και τον βαρύνει τελικά, αν αποδειχθεί η ακαταλληλότητα των υλικών. Στην αντίθετη περίπτωση η δαπάνη βαρύνει τον κύριο του έργου και αποδίδεται στον ανάδοχο απ' τις πιστώσεις του έργου.»

- Επίσης σε περίπτωση που κοινοποιηθεί στον ανάδοχο **ειδική διαταγή (παράγραφος 2)** και ο ανάδοχος ασκήσει **ένσταση (παράγραφος 3)**, όπου «με την ένστασή του **ζητεί τη διενέργεια εργαστηριακών ερευνών ή άλλων δοκιμών για την εξακρίβωση του ελαττώματος** *οι εργασίες αυτές (εργαστηριακές έρευνες ή άλλες δοκιμές) εκτελούνται πριν εκδοθεί απόφαση στην ένσταση, ύστερα από εντολή της Προϊσταμένης Αρχής, που προσδιορίζει το είδος και την έκταση τους.* Οι διατάξεις της παρ. 1 για την επιβάρυνση της δαπάνης εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή.» **(παράγραφος 4)**
- καθώς επίσης «**Η Προϊσταμένη Αρχή** αποφαίνεται οριστικά στην ένσταση και για να εκδώσει την απόφασή της **μπορεί να διατάξει τη διενέργεια αυτοψίας ή οποιασδήποτε άλλης έρευνας, αν το κρίνει απαραίτητο.** Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή.» **(παράγραφος 5).**

- Τέλος με τον νέο νόμο για τα Δημόσια Έργα (παράγραφος 2 άρθρο 6 ν.3263/2004) ορίζεται ότι η «διαδικασία έκπτωσης κινείται υποχρεωτικά κατά του αναδόχου, αν :
- δ) Οι εργασίες του είναι κατά σύστημα κακότεχνες ή τα υλικά που χρησιμοποιεί δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές. Για να κηρυχθεί ο ανάδοχος έκπτωτος για το λόγο αυτόν πρέπει να έχει προηγηθεί, τουλάχιστον μια φορά, η εφαρμογή των διατάξεων του Αρθρου 46 του π.δ. 609/1985 για την αποκατάσταση των κακοτεχνιών του έργου και να έχει απορριφθεί, στα πλαίσια της εφαρμογής των διατάξεων αυτών, η ένσταση του αναδόχου.»

- Ποιες είναι λοιπόν οι μέχρι σήμερα υποχρεωτικές «προδιαγραφές» υλικών; Πού και πώς ορίζονται; Τί ισχύει πλέον σήμερα και στο μέλλον για τα υλικά;

- Μέχρι σήμερα σχεδόν στο σύνολο των Δημοσίων Έργων χρησιμοποιούνται οι περίφημες και αξιολογότερες αλλά χρονικά και τεχνολογικά ξεπερασμένες Πρότυπες Τεχνικές Προδιαγραφές – ΠΤΠ – (πχ A200, O150, X1, T110 κλπ), οι οποίες παραπέμπουν σε διάφορα πρότυπα υλικών , ελληνικά, γερμανικά κλπ παρελθόντων ετών βεβαίως, και αντίστοιχα οι έλεγχοι που πρέπει να γίνουν για την ποιότητα των υλικών αυτών ακολουθούν πρότυπα παρελθόντων ετών.

- τα υλικά (δομικά προϊόντα) στην Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθούν την **Κοινοτική Οδηγία 89/106**. Αυτό λοιπόν πρέπει να είναι το **μόνο, ενιαίο και υποχρεωτικό πλαίσιο για τα υλικά και τα πρότυπά τους.**

- **Η διαδικασία που ακολουθεί η χώρα μας για την εφαρμογή της παραπάνω Κοινοτικής Οδηγίας έχει δύο σκέλη.**

- **Το πρώτο σκέλος** είναι η έκδοση Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων (ΚΥΑ) των Υπουργών Ανάπτυξης και ΥΠΕΧΩΔΕ, με τις οποίες τα υλικά που πωλούνται και προορίζονται για δομικά έργα στην Ελλάδα θα συμμορφώνονται ανάλογα με την χρήση τους σε συγκεκριμένα Ευρωπαϊκά πρότυπα ή Ευρωπαϊκή τεχνική έγκριση και θα φέρουν την σήμανση CE σύμφωνα με αυτά.

- Ήδη έχουν εκδοθεί δύο ΚΥΑ, όπως αναφέρθηκε στην Εισήγηση της Οργανωτικής Επιτροπής και αναμένεται άμεσα η υπογραφή ΚΥΑ που αφορά τα αδρανή δομικών έργων.

- Η πρόβλεψη των ΚΥΑ είναι «τα τυχόν αποθέματα ή και ημιέτοιμα προϊόντα, που υπάρχουν στην Ελλάδα μετά την δημοσίευση της, να μπορούν να διατίθενται στην αγορά έως δώδεκα μήνες από την δημοσίευσή της.
- Μετά το πέρας της περιόδου αυτής απαγορεύεται η κυκλοφορία και πώληση των σχετικών προϊόντων χωρίς την σήμανση CE.». Για όσους δε παραβιάζουν τα παραπάνω προβλέπονται κυρώσεις.

- Θα υπάρξει λοιπόν ανάγκη να προσαρμοστούν έγκαιρα οι συμβάσεις Δημοσίων Έργων έτσι ώστε οι προδιαγραφές εργασιών να αναφέρονται σε υλικά που θα ακολουθούν ισχύοντα πρότυπα. Βέβαια υπάρχει μικρό μεταβατικό στάδιο, όπως ήδη αναφέραμε, και θα πρέπει να καταβληθεί υπέρμετρη προσπάθεια από όλους τους φορείς (δημόσιο και ιδιώτες) για την εφαρμογή της οδηγίας . Για αυτό ήδη έχει προχωρήσει το ΥΠΕΧΩΔΕ στα παρακάτω.

- **Το δεύτερο σκέλος** είναι η δημιουργία νέων Προτύπων Εθνικών Τεχνικών Προδιαγραφών Εργασιών (ΠΕΤΕΠ), που θα εφαρμόσουν την Οδηγία 89/106 στα αναφερόμενα σε αυτές υλικά. Οι ΠΕΤΕΠ έχουν διαμορφωθεί από επιτροπές τεχνικών (ιδιώτες, δημόσιοι υπάλληλοι) υπό την αιγίδα του ΥΠΕΧΩΔΕ και σήμερα δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της ΓΓΔΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ (www.ggde.gr) για δημόσια διαβούλευση. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας θα γίνει υποχρεωτική η χρήση των ΠΕΤΕΠ στα Δημόσια Έργα.

- Μια γενική περιγραφή των ΠΕΤΕΠ είναι η ακόλουθη:
- 1. Οι ΠΕΤΕΠ είναι "method statements", δηλαδή κείμενα κανόνων παραγωγής "μονάδων κατασκευαστικού έργου", που αξιοποιούν :
 - Τεχνογνωσία
 - Προσωπικό
 - Μηχανικά μέσα και εξοπλισμό
 - Ενσωμάτωση υλικών

- 2. Τα κείμενα των ΠΕΤΕΠ παρουσιάζουν ομοιομορφία ως προς τη δομή και περιλαμβάνουν τις ακόλουθες ενότητες :
 - α. Αντικείμενο εργασιών
 - β. Ενσωματούμενα υλικά και κριτήρια αποδοχής αυτών
 - γ. Μεθοδολογία κατασκευής - απαιτήσεις τελειωμένης εργασίας. Αυτή είναι η κύρια ενότητα της Τ.Π.
 - δ. Απαιτήσεις ποιοτικών ελέγχων για την παραγωγή
 - ε. Όρους / απαιτήσεις υγιεινής-ασφάλειας του εργατοτεχνικού προσωπικού κατά την εκτέλεση των εργασιών και απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος
 - στ. Τρόπο επιμέτρησης

- 3. Για τα ενσωματούμενα στις διάφορες κατασκευές υλικά για τα οποία υπάρχουν Εναρμονισμένα Ευρωπαϊκά Πρότυπα (ΕΝ), γίνεται πάντοτε αναφορά στα Πρότυπα αυτά.
- 4. Οι ΠΕΤΕΠ έχουν ταξινομηθεί με κωδικοποίηση τεσσάρων επιπέδων (με οκταψήφιο αριθμό της μορφής T1-T2-T3-T4) με την οποία παρέχεται σημαντική ευελιξία για εισαγωγή νέων αντικειμένων ή και για ομαδοποιήσεις αυτών. Τα τέσσερα επίπεδα της κωδικοποίησης είναι τα ακόλουθα :
 - T1 : Κατηγορία (παραδοσιακή διάκριση)
 - T2 : Τομέας
 - T3 : Αντικείμενο
 - T4 : Τύπος (δηλαδή εξειδικευμένο αντικείμενο, όπου τυχόν απαιτείται)
- 5. Μέχρι σήμερα έχουν ετοιμαστεί 449 ΠΕΤΕΠ, που καλύπτουν τις συνηθέστερες εργασίες κατασκευής όλων των κατηγοριών δημοσίων έργων (οδοποιία, λιμενικά, υδραυλικά, σιδηροδρομικά έργα κλπ)

- **Επισημαίνεται ότι και κατά τη προσωρινή και οριστική παραλαβή του δημοσίου έργου (άρθρο 11 του ν.1418/84 και άρθρα 53, 55 του ΠΔ 609/85) , η επιτροπή παραλαβής παραλαμβάνει το έργο ποσοτικά και ποιοτικά .**

- Σύμφωνα με το **άρθρο 21. Ν.1418/84** (Προδιαγραφές και κανονισμοί έργων) με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων έργων εγκρίνονται προδιαγραφές και κανονισμοί που αναφέρονται στον τρόπο κατασκευής των έργων και στην ποιότητα, στον τρόπο σύνθεσης και επεξεργασίας, στη χρήση και στον έλεγχο των υλικών κατασκευής των έργων. Με την απόφαση αυτή μπορεί να ορίζεται αν οι θεσπιζόμενες προδιαγραφές είναι υποχρεωτικές σε κάθε περίπτωση ή ισχύουν προαιρετικά ή ισχύουν ως ελάχιστα όρια.

- Με βάση τα παραπάνω εκδόθηκαν οι παρακάτω Υπουργικές Αποφάσεις
- **ΔΕΕΠΠ ΟΙΚ. 502/2000** (ΦΕΚ 1265 Β/18-10-2000) «**Εφαρμογή Προγραμμάτων Ποιότητας Έργων (Π.Π.Ε.) στα Δημόσια Έργα και Μελέτες**»,
- **ΔΙΠΑΔ 611/01** (ΦΕΚ 1013 Β/2-8-2001) «**Οδηγίες Υποχρεωτικής Εφαρμογής για το περιεχόμενο, τον έλεγχο και την έγκριση Προγράμματος Ποιότητας Έργου**»,

- με τις οποίες, στα έργα που μπορούν να λάβουν μέρος εργοληπτικές επιχειρήσεις 2ης τάξης, καθιερώθηκε το Πρόγραμμα Ποιότητας του έργου, στο οποίο (εκτός των άλλων) καθορίζονται οι έλεγχοι που θα εκτελούνται κατ'ελάχιστο καθώς και η συχνότητά τους και οι απαιτήσεις για το εργαστήριο που θα τους εκτελέσει, καθώς και άλλα θέματα όπως το ποσοστό των ελέγχων που θα εκτελεί ή θα επαναλαμβάνει ή θα επαληθεύει το Δημόσιο Εργαστήριο. Τι δηλαδή θα εκτελεί ο Ανάδοχος σε δικό του εργαστήριο (εφόσον απαιτείται από το είδος του έργου), τι θα εκτελείται από εργαστήρια τρίτων, τι θα εκτελείται από τα Δημόσια Εργαστήρια, ποιο θα είναι το εργαστήριο διαιτησίας.

- Τέλος η «επίβλεψη», μπορεί να δεχτεί στο έργο που «διοικεί» αυτεπάγγελτο έλεγχο. Με βάση το **Άρθρο 21 παρ. 2 και 3 του Ν. 1418/84** υπάρχει η δυνατότητα **διενέργειας αυτεπαγγέλτων ελέγχων από αρμόδιο προσωπικό σε εκτελούμενα έργα - δημόσια και ιδιωτικά - σε μονάδες παραγωγής δομικών υλικών, κατά την μεταφορά των υλικών κτλ.** (οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση με την επίβλεψη ενός έργου). Σε εκτέλεση του Ν. 1418/84 εκδόθηκε και η Υπ. Απόφαση **Δ14/43309/28-3-2001 (ΦΕΚ 332 Β')** για να καθορίσει λεπτομέρειες για την διενέργεια ελέγχου ποιότητας υλικών και έργων. «Σε περίπτωση που διαπιστώνεται παράβαση, τα όργανα αυτά συντάσσουν σχετική έκθεση ελέγχου και, αν διαπιστωθεί ακαταλληλότητα των υλικών, προβαίνουν στην κατάσχεση αυτών σε οποιονδήποτε και αν ανήκουν». Με το **ΠΔ 121/01 (ΦΕΚ 112 Α')** ορίζεται ο τρόπος επιβολής του προστίμου που προβλέπεται από την παράγραφο 3 του άρθρου 21 του Ν. 1418/84 .

- **Συμπεράσματα που αφορούν τους επιβλέποντες ως προς την εφαρμογή**
- **της Οδηγίας 89/106 στα αδρανή υλικά**

- **Τα εναρμονισμένα πρότυπα για τα αδρανή υλικά είναι τα εξής:**
- Αδρανή για σκυρόδεμα (ΕΛΟΤ EN 12620)
- Αδρανή για ασφαλτομίγματα και επιφανειακές επιστρώσεις οδών, αεροδρομίων και άλλων περιοχών κυκλοφορίας οχημάτων (ΕΛΟΤ EN 13043)
- Αδρανή για κονιάματα (ΕΛΟΤ EN 13139)
- Αδρανή υλικών σταθεροποιημένων με υδραυλικές κονίες, ή, μη σταθεροποιημένων για χρήση στα τεχνικά έργα και την οδοποιία (ΕΛΟΤ EN 13242)
- Ελαφρά αδρανή Μέρος 1 Ελαφρά αδρανή για σκυροδέματα, κονιάματα και ενέματα (ΕΛΟΤ EN 13055-1)
- Ελαφρά αδρανή Μέρος 2 Ελαφρά αδρανή ασφαλτομιγμάτων επιφανειακών επιστρώσεων και εφαρμογών με σταθεροποιημένα ή μη σταθεροποιημένα υλικά (ΕΛΟΤ EN 13055-2)
- Φυσικοί ογκόλιθοι – Μέρος 1: Προδιαγραφή (ΕΛΟΤ EN 13383-1)
- Αδρανή έρματος σιδηροδρομικών γραμμών (ΕΛΟΤ EN 13450)

- Από την ημέρα δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης της ΚΥΑ, που θα περιέχει τα παραπάνω πρότυπα,
 - εφόσον δεν αναφέρονται στα τεύχη δημοπράτησης τα πρότυπα αυτά, γίνονται δεκτά ως κατάλληλα υλικά, τα τυχόν αποθέματα, για ένα χρόνο από την δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης της ΚΥΑ. Βέβαια τα αποθέματα αυτά θα πρέπει να ικανοποιούν τα όποια πρότυπα αναφέρονται στα τεύχη δημοπράτησης.
 - μετά από ένα χρόνο από την δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης της ΚΥΑ, θα γίνονται δεκτά μόνον τα αδρανή υλικά που ικανοποιούν τα παραπάνω εναρμονισμένα πρότυπα (δηλαδή αφενός να φέρουν την σήμανση CE και αφετέρου εφόσον υποστούν εργαστηριακούς ελέγχους κριθούν ως κατάλληλα)
- Και πριν από την ημέρα δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης της ΚΥΑ, εφόσον αναφέρονται στα τεύχη δημοπράτησης τα πρότυπα αυτά, γίνονται δεκτά ως κατάλληλα υλικά. μόνον τα αδρανή υλικά που ικανοποιούν τα παραπάνω εναρμονισμένα πρότυπα.